

Horlogerie Ebeling ruim 100 jaar een bekende naam in den Bosch

In 1834 vestigde de eerste Ebeling zich in den Bosch in de persoon van Hendrik Christiaan, die door het vervullen van zijn dienstplicht bij de Nationale Militie in den Bosch terechtgekomen was. In datzelfde jaar trouwde hij met Maria Jacoba Coomans en richtte de "Horlogerie H.C. Ebeling" op die 3 generaties lang ruim 100 jaar in den Bosch heeft bestaan.

Henri, zoals hij genoemd werd, is de stamvader van de Bossche tak Ebeling. Samen met zijn Maria heeft hij een groot gezin gekregen. Nazaten trouwden ook weer met telgen van Bossche families waardoor o.a. namen als Rooijackers, Kruse, Bergé, Reelick, Burg, Hoyneck van Papendrecht, van de Veerdonk, Hillenaar en Suijskens in de familie kwamen. Als zijn nazaat (mijn moeder is zijn achterkleindochter Willy Ebeling) heb ik de familie uitgezocht en er een boek over geschreven. Henri Ebeling bleek niet de eerste Meester Horlogemaker in de familie te zijn, zijn vader Willem beoefende het vak al en niet alleen Henri maar ook zijn jongere broers Karel Lodewijk en Lourens evenals enkele van Karels zonen werden Horlogemaker. Karel Lodewijk heeft een Horlogerie in de Amsterdamse Kalverstraat gehad. Er is tussen beide broers contact blijven bestaan tot aan hun dood. In het kort een overzicht van de voorouders en het nageslacht van Henri Ebeling waaronder enkele bekende personen zoals zijn kleinzoon de Bossche stadsarchivaris Henri Ebeling.

Voorgeschiedenis

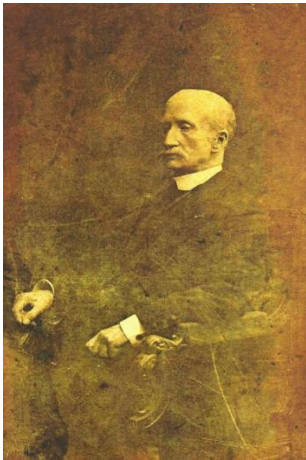
In 1775 werd te Minden (D) gedoopt Traugott Eberhard Wilhelm Ebeling als zoon van Heinrich Conrad Ebeling en Wilhelmina Charlotte Schurffius. Hij had zeer vooraanstaande doopgetuigen, namelijk Herr Cammer Präsident von Breitenbauch, Herr Regierungs Präsident Freiherr von der Reck und Herr Domdechanten von Vincke. Zijn grootvader was Conrad Gerhard Friderich Ebeling die van beroep Verwalter (rentmeester) was, eerst op Schloss Crollage te Lübbecke-Holzhausen, vervolgens op Rittergut Viegenburg te Börninghausen en later weer op Schloss Crollage, 2 kastelen die beiden in de buurt lagen van Minden en in bezit waren van de familie Von Ledebur. Schloss Crollage bestaat nog en is in particuliere handen. Een broer van moeder Wilhelmina Charlotte was Carel Lodewijk Schurffius ook wel Schorffius. Hij werd in 1772 ingeschreven als poorter van Amsterdam waar hij goede zaken deed als Meester Tinnegieter. Eind 18^e eeuw hebben Heinrich en Wilhelmina samen met drie kinderen ook de stap gezet en zich eveneens in Amsterdam gevestigd.

Hun oudste zoon Traugott veranderde zijn naam in het Hollandser klinkende Willem en trouwde met Neeltje van Hulst. Ze kregen een groot gezin. Willem was horlogemaker geworden en 3 van zijn zoons traden later in zijn voetspoor.

Genealogisch overzicht

1. Conrad Gerhard Friderich Ebeling (*ca. 1700+na 1763)	X 01-12-1729 Anna Maria Kollmeijer (*1697)	Uit dit huwelijk 7 kinderen waaronder: Heinrich C. (2)
2. Heinrich Conrad Ebeling (*1741+1805)	X 03-07-1772 Wilhelmina Ch. Schurffius (*1750+1805)	Uit dit huwelijk 6 kinderen waaronder: Traugott E.W. (3)
3. Traugott Eberhard Wilhelm Ebeling (*1775+1836)	X 22-08-1800 Neeltje van Hulst (* 1776+1852)	Uit dit huwelijk 9 kinderen waaronder: Hendrik Ch. (4)
4. Hendrik Christiaan Ebeling (*1804+1892)	X 31-10-1834 Maria Jacoba Coomans (*1815+1891)	Uit dit huwelijk 14 kinderen waaronder: Michel J. (5) en Antonius M. (6)
5. Michel Johannes Ebeling (*1840+1926)	X 13-08-1867 Christina le Plais (*1839+1882)	Uit dit huwelijk 10 kinderen
6. Antonius Martinus Ebeling (*1846+1928)	X 11-06-1874 Marianne Josephine Tijtgat (*1851+1903)	Uit dit huwelijk 13 kinderen waaronder: Charles J. (7)
7. Charles Joseph Ebeling (*1882+1938)	X 15-02-1909 Theodora M.H. Hoyneck van Papendrecht (*1882+1931)	Uit dit huwelijk 6 kinderen

Hieronder vier Bossche horlogemakers Ebeling

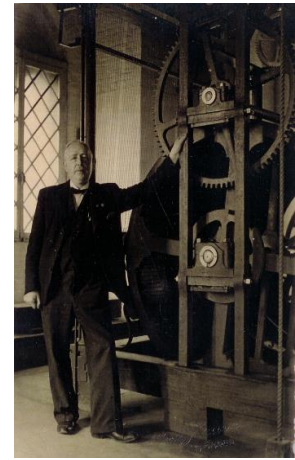
Vader Henri Ch. Ebeling

1^e zoon Michel J.

2^e zoon Antonius M.

Kleinzoon Charles

Horlogerie Ebeling

Zoon Hendrik Christiaan (Henri) leerde wellicht van zijn vader het horlogemakersvak en moest ook zijn militaire dienstplicht vervullen. Hij diende als Sergeant van het 1^e Bataillon bij de 1^e Afdeling Mobiele Schutters en kwam zodoende in den Bosch terecht waar hij kennis maakte met Maria Jacoba Coomans. Haar vader was ook militair, wachtmeester bij het Korps rijdende Artillerie, en woonde met zijn gezin in de Mortelkazerne. Wellicht hebben ze elkaar zo ontmoet. Hun oudste zoon Michel Joannes werd geboren in 1840 en op zijn beurt stapte hij ook weer in de voetstappen van zijn vader en grootvader en werd Meester horlogemaker. Hij trouwde in 1867 met Christina le Plais en het paar vestigde zich in het pand “de Prins van Hessen” gelegen aan de Kerkstraat, destijds Wijk A nr. 74 welk nummer nu 24 is maar helaas niet meer in originele staat verkeerd doch is samengevoegd met het naastgelegen pand en een geheel nieuwe voorgevel heeft gekregen. Zij kregen 10 kinderen maar geen van hen had interesse om de Horlogerie over te nemen. Hij was Hoofdbestuurslid van de Horlogemakersbond.

De jongere broer van Michel was Antonius Martinus (roepnaam Antoon) die werd geboren in 1846. Ook hij stapte weer in de voetsporen van zijn vader en grootvader en werd eveneens Meester Horlogemaker. Hij trouwde met Marianne Tijtgat. De eerste 5 kinderen van het gezin Ebeling-Tijtgat werden in de Postelstraat geboren, de volgende 8 allemaal in de Vughterstraat Wijk G 23. Ze zijn in 1881 ingetrokken bij vader/grootvader Henri en zijn vrouw Maria Jacoba. Antonius Martinus zal zich in de winkel van zijn vader verdienstelijk hebben gemaakt en zijn vrouw Marianne zal behalve voor haar gezin ook voor haar schoonouders hebben gezorgd. We weten dat vader Henri een tremor had, bij het huwelijk in 1874 van zijn zoon Antonius Martinus met Marianne Tijtgat verklaart hij de akte niet te kunnen tekenen vanwege “het beven der handen”. Dit was voor een Horlogemaker natuurlijk een drama en dat zal hoogstwaarschijnlijk ook de reden zijn geweest dat Antonius Martinus met zijn gezin bij hen is ingetrokken. In 1882 wordt op dat adres aan de Vughterstraat zoon/kleinzoon Charles Joseph geboren die op zijn beurt de 4^e generatie Horlogemaker wordt en het 100-jarig jubileum van de Horlogerie in 1934 van de “Horlogerie H.C. Ebeling” in het pand “de Prins van Hessen” gelegen aan de Kerkstraat mag vieren alsmede zijn 25-jarig jubileum als Stadsuurwerkmaker. Van dit heugelijke feit werd een artikel met foto's geplaatst in het Horlogemakersblad Sylvester. Reeds jaren voor het jubileum zijn de twee zaken van Antonius Martinus en zijn broer Michel samengevoegd in het pand aan de Kerkstraat 24. Michel had weliswaar 10 kinderen maar geen opvolger en zo kwam het dat Antonius Martinus samen met zijn zoon Charles en diens gezin introkken bij broer/oom Michel en diens vrouw. Charles vrouw Theodora kreeg het druk met de verzorging van haar bejaarde schoonvader, diens broer Michel met zijn echtgenote Chrisje en haar eigen gezin. Later zijn Michel en zijn vrouw Chrisje naar het bejaardentehuis in Vlijmen gegaan.

Hiernaast een zakhorloge waar op de wijzerplaat de naam "H.C. Ebeling" staat. Gradus de Beus (stadsuurwerkdraaier van den Bosch) kreeg in 1942 toestemming van de Ortscommandant om een zakhorloge aan te schaffen omdat hij een uurwerk nodig had om de uurwerken van den Bosch gelijk te kunnen zetten met de stationsklok. Daarnaast een foto van het pand aan de

Kerkstraat 24 waarin de Horlogerie Ebeling het 100-jarig bestaan gevierd heeft. Bekend uit familie verhalen is dat Antonius Martinus Ebeling elke dag de belangrijkste klokken in den Bosch ging opdraaien. Zo beklom hij elke ochtend de trappen van de Sint Jan om het torenuurwerk te onderhouden en op te draaien, vervolgens naar het Stadhuis, de Antoniuskapel en wellicht stonden er nog meer gebouwen op zijn lijstje. Hij zou dit hebben gedaan tot zijn 80^e verjaardag (1 april 1926) die uitbundig gevierd werd. Ter gelegenheid daarvan stond er een artikel in "Sylvester" het blad van de Horlogemakersbond waarvan hij Hoofdbestuur lid was. Daags na zijn verjaardag voelde hij zich niet goed en tot zijn grote verdriet mocht hij zijn klokken niet meer onderhouden, al die trappen beklimmen werd hem teveel. Zijn zoon Charles was naast zijn werkzaamheden in de Horlogerie ook stadsuurwerkmaker en secretaris/penningmeester van de Nederlandsche Katholieke Bond voor Horlogemakers, bovendien was hij secretaris van de Diplomacommissie.

Meer bekende Ebelingen

De oudste zoon van Antonius en Marianne Ebeling-Tijtgat was Antonius Alexander (roepnaam Antoon). Hij ging evenals zijn neef Henri (stadsarchivaris) ook aan de slag op het Stadhuis en klom op tot Gemeenteontvanger van den Bosch. Naast zijn werk was hij medeoprichter van de vereniging "Princevlag", verder was hij secretaris penningmeester van de Stichting Volkshuisvesting in den Bosch alsmede bestuurslid van de Nationale woningraad voor Noord-Brabant, daarnaast was hij ook dirigent van het kerkkoor van de St.Cathrien oftewel Kruiskerk.

Tijdens de oorlog was er een geheime bergplaats in de kelder van zijn kantoor aan de Ridderstraat waarvan de achterkant grensde aan de binnenplaats van het stadhuis zodat van daaruit elke avond de gegevens van het Bevolkingsregister naar hem toe werden gebracht zodat de Duitsers niet via die gegevens mensen konden oppakken voor de Arbeitseinsatz.

Antoon Ebeling gemeenteontvanger, zijn neef Henri Ebeling stadsarchivaris te den Bosch en daarnaast diens broer Jan Ebeling de laatste twee waren ook werkzaam bij het agentschap van de Nederlandsche Bank.

Na zijn pensionering moest Antoon nog enige tijd doorwerken om al die gegevens weer in te voeren. Tijdens de slag om Arnhem slaagde een aantal gevangenen erin om uit Kamp Vught te ontsnappen.

Ze hadden doorgekregen dat ze zich bij hem moesten melden en zo had hij opeens 5 onderduikers in huis. Gelukkig had zijn vrouw goede contacten met de marktkooplieden zodat ze af en toe wat extra etenswaren kon kopen. Onder hen Henk Felderhof die later als procureur generaal naar Ned. Indië is gegaan om daar de oorlogsmisdaden te onderzoeken.

Voorouders stadsarchivaris Ebeling

De jongste zoon van Hendrik Christiaan Ebeling was Henricus Johannes (roepnaam Henri) geboren in 1851. In tegenstelling tot zijn oudere broers ging hij niet in het Horlogemakersvak maar werd handelsreiziger in lakense stoffen voor de Fa. Verschure. Hij reisde per koetsje naar omliggende plaatsen en verkocht zijn stoffen aan de plaatselijke kleermakers. Later werd hij boekhouder en ging niet meer op reis.

Henri trouwde met Antoinette van de Veerdonk en zij kregen 5 kinderen waaronder 3 zoons, de oudste zoon werd weer een Henri met de doopnamen Henricus Johannes Maria. Hij was Henri Ebeling de bekende stadsarchivaris van den Bosch. Hij was van 1895 tot zijn pensionering in 1945 in dienst bij het agentschap van de Nederlandsche Bank. In zijn vrije tijd ging hij al op jonge leeftijd geschiedenis studeren. Daarnaast was hij vanaf 1903 als volontair werkzaam op het Bossche Gemeentearchief. In 1910 werd hij benoemd tot Gemeentearchivaris van den Bosch. Hij schreef vele boeken, had zitting in vele besturen, was conservator voor een aantal genootschappen, was Zwanenbroeder en tevens archivaris van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. Deze opsomming is bij lange na niet compleet, het is teveel om hier op te noemen!

De jongere broer van Henri Ebeling was Jan, die evenals Henri werkzaam was bij het agentschap van de Nederlandsche Bank, daarnaast was hij directeur van de Patronaatsharmonie van St. Cathrien waarvoor hij al op jonge leeftijd de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice ontving.

Mieke van Thiel-Leijten(-Ebeling)

Foto zakhorloge met dank aan Jo de Beus en Pieter van der Schoot
Foto's Kerkstraat met dank aan Stadsarchief
Oude kranten en andere foto's uit familiebezit